

III, NCL., 92.3). JoMartorell: «Con la Princesa li véu gest de tan dolorós desconort, la sua ànima del seu --- cors se volgué partir --- E lo més sabut metge, de tots, dix: —Certament yo no stime vida en aquesta senyora, con tres voltes se sia ja smortida, e ara no li puc trobar gens de pols: yo crec que ella deu haver --- fet son dret camí» (Ag. III, 244.8).

L'escriptor medieval que més s'aparta de l'ús modern és Llull, en el sentit que ell usa quasi sempre *trobar* i no pas *trobar*. Ara bé *trobar* apareix també en quasi totes les fonts medievals, però totes usen concurrentment *trobar* en gran nombre de casos, sens dubte en la majoria; no és que Llull concedeixi a aquell una exclusiva, però l'usava incomparablement menys. En el glossari del P. Colom hi ha uns seixanta testimonis d'*trobar* i només una vintena de *trobar*, entre els quals no n'hi ha gaires en el sentit fonamental de 'invenire', 'to find' (més aviat 'poetitzar', 'aconseguir' i reflex. 'sentir-se'); i encara notem que de vegades és en concurrència amb *trobar* en les variants mss. (llavors potser és dels copistes més que de l'autor); assegurat pel metre en les obres poètiques en tres casos, p. ex. «e no trobaray ja perdó / si no-n faç satisfacció» (*Rims*, ed. 1936, II, 59; i en I, 45 i 43), i aquí justament pot ser forçat pel metre.

De la distinció existent entre les dues variants s'ha parlat molt poc, fins al punt que *AlcM* en fa un sol article, donant entendre que s'usava l'una o l'altra capritxosament, sense cap diferència (recordem que no és l'únic cas en què cau en aquest tort: en recordo algun de més greu, en què quasi silència una de les dues variants *a*-/zero).

Val la pena, doncs, de fer observar que hi hagué una distinció (que només Llull sembla obliterar), i que es tracta de la coneguda diferència «aspectual»: *Atrobar* aspecte verbal «determinatiu»; *trobar*, «indeterminatiu». El determinatiu «tendeix a un terme», l'indeterminatiu no marca tal cosa. Una mica com la que hi ha entre *anar* i *caminar*; no gaire diferent de la que fa el cast. entre *hallar* i *encontrar*. És del mateix ordre que *seure*/*siure* (o *asseure*), o com la que feia la llengua medieval entre *guaitar* i *aguaitar* i àdhuc *dormir*/*adormir*, *donar*/*adonar* (*adonar-se*).

A la fi de l'E. Mj. es tendí a abolir aquestes distincions d'aspecte verbal (que en cat. ja no constituïen sistema general): en uns casos es deixà antiquada una de les dues formes en joc (*siure*, *trobar*), en els altres transformant l'oposició, convertida en una diferència semàntica (ja no sintàctica o verbal): distinció de significat o de matís. En aquesta forma s'ha transformat modernament la distinció entre *TRUCAR* i *atruçar*, *dormir* i *adormir*, *donar* i *adonar-se*, *guaitar* i *aguaitar* (veg. sobre això el que ja he escrit a l'article *SEURE*, a *GUAITA* IV, 689b12ss. i d'altres).

Atrobar quedà abolit: en el S. xv va apareixer cada cop menys i en el xvi només en veig algun cas escadusser. Se'n veuen encara alguns casos en Eiximenis, BMetge, G. Serra, Ausiàs, els *Eiximplis* d'Ag. i en docs. del xv, però crec que ja no n'hi ha en JoMartorell, JRoig, el *Canç. Sat. Val.*, i no sé si n'apareixen

en StVicentF; l'últim cas que tinc a mà és un doc. privat mall. de 1518. En canvi Llull pren l'actitud oposada, abusant de *trobar*, i no usant l'altre gaire o ben poc.

La que podríem dir distinció clàssica entre els dos mots ens la mostra ja una mica un passatge de Muntaner. Parlant de l'emissari enviat per Pere el Gran, per explorar l'afer del seu audaç raid a Bordeus: «Con --- Gilabert de Cruilles fo a Bordeu, pensà *trobar* lo rei d'Anglaterra, e no l'hi trobà» (fets de 1283, § 87, Casac. II, 59.7). *Atrobar* determinatiu, *trobar* indeterminatiu. Un va a la recerca d'algú: *atrobar*; constatació del mer fet: *no l'hi troba*. És sabut l'enorme paper d'aquestes distincions en rus, en sànscrit, en lituà etc.; és sabut que molt en queda en grec, i ben poc a les altres llengües indoeuropees, però que encara n'hi ha certs fets esparso en llatí clàssic i en alemany.

Diríem que hi ha bastant de semblant en aquest *trobar*, amb el matís que introdueix el prefix *er-* de l'alemany, en casos com *ertappen*, *erwerben*, *erzielen*, *erweisen*, *ersinnen*, *ermitteln*, i fins *erhalten* (no dic *erfinden*, perquè si antigament fou com *trobar*, també en al. hi ha hagut sovint «petrificació semàntica» de l'aspecte verbal i avui *erfinden* és el mot especial per dir 'inventar'): més clars que cap, casos com *klettern/erklettern*, *steigen/ersteigen*.

Sense fer més que anar repetint els casos de *trobar*, que *AlcM* cita en poti-poti amb *trobar*, ja es va veient aquest paper determinatiu de *trobar*: «aquell dia fo *atrobat* lo misteri de la sancta Missa, cor de abans no era», *Gènesi* de Serra, «si dins aquella nau seran *atrobats*, perden lo cap», doc. val. de 1391 (per trobar-los els hi han de cercar): «si *atrobaran* aquell ésser suficients, sia reebut en confrares», doc. gremial de 1329, «si *atroba* ab consell la sentència dels dits cònsols ésser ben donada», *Consolat*.

Ho ampliem amb molts més: «Sényer, sí-m seguits: / que yo he somiat anits / que prop, no molt luny d'essi, / *atrobarem* de bon aur fi», *Set Savis*, v. 2165 (*a*- assegurada pel metre enneasíl·lab). Car els copistes posteriors de vegades ho alteren (ells ja perdien la distinció), però el metre permet de restituir-ho: «e sa mayre dix-li qu' anàs / lay on Jhesuchrist <a>*trobàs* / —que lavors er', en aquel temps—, / e des a l'arma salvamens; / Judes Jhesuchrist *atrobà*, / tant tost perdó li demandà / ---» (només en el primer cas ho ha alterat l'escriba, però l'ús és idèntic en tots dos casos, i el metre obliga a redreçar l'error), *Lleg. Rim. Sev.*, 252, 255; «e quan venc al matí / *atrobaren*, per cert, aquí, / moltes croetes, veramens, / del rós del cel totes luents», id. 1043. «Car oració fa *atrobar* a l'hom la glòria perduda», Eiximenis (*Angels*, 53v).

«E, per venir a aquesta conclusió, si gros capó s'*atroba*, cové que ls venga devant, cuit en ast, ab bona salsa; perdius, faisans, tords grassos ---», BMetge (*Somni* III, NCL., 123.7: notem que no és refl. sinó *se* amb valor de 'hom' impersonal: si hom és capaç de trobar un capó magne, ja cal que els el aparellin). Cas sintàctic semblant en les *VidesR*: «lo major miracle ---